

نهضت تعاون در فلسطین

○ ترجمه: مرجانه سلطانی

سال ۱۹۹۳، زمان انتشار اولین قانون تعاون (شماره ۵۰) باز می‌گردد. توتون کاران و تولیدکنندگان مرکبات، اولین تعاونیها را تأسیس نمودند. پس از آن تعاونیهای پس انداز و اعتبار در نواحی روستایی ایجاد شدند.

نهضت تعاون فلسطین با شرایط متفاوت سیاسی روبرو است. زیرا این نهضت به عنوان محرک فعالیتهای اجتماعی، اقتصادی مردمی به شکل داوطلبانه و غیردولتی با مدیریت اعضا، براساس ارزشهای تعاونی همچون مردم سالاری، عدالت اجتماعی، توزیع عادلانه منابع و فرصتها فعالیت می‌نماید.

آمار و ارقام

تا نیمه سال ۱۹۹۹، تعداد تعاونیهای به ثبت رسیده در کشور فلسطین به ۱۱۵۰ شرکت بالغ می‌شد. فعالیت‌های تعاونی در این سرزمین به نسبت کار اعضا متفاوت است. مطالعات جدید نشان می‌دهد که تعداد تعاونیهای فعال در فلسطین حدود ۴۰۰ شرکت با بیش از ۵۰/۰۰۰ عضو به

۲- کمک به اتحادیه‌ها و شرکتهای تعاونی برای ایجاد ساختارها و نظامهای سازمانی به منظور نظارت بر کارها طبق قانون تعاون کشور.

۳- ارائه کمکهای فنی به شرکتهای اتحادیه‌های تعاونی، شامل حمایت در زمینه سیاستگذاری، طراحی و اجرای برنامه‌های بازرگانی و مساعدتهای مدیریتی با هدف ارائه خدمات بهتر به اعضا و رفع نیاز آنها.

۴- تشویق تعاونیها به افزایش تعداد اعضا از طریق تشویق جوانان اعم از دختر و پسر برای مشارکت در فعالیتهای تعاونی.

۵- ایجاد پایگاه واقعی برای همکاری بین تعاونیها و نیز همکاری بین نهضت تعاون فلسطین و نهضتها و سازمانهای بین المللی تعاون.

تاریخچه سازمان توسعه تعاون فلسطین

آغاز فعالیت نهضت تعاون فلسطین به

سازمان توسعه تعاون فلسطین

سازمان توسعه تعاون (CDU) در سال ۱۹۹۸ به منظور طراحی و اجرای سیاستها و برنامه‌های توسعه‌ای از سوی نهضت تعاون فلسطین به وجود آمد.

در این راستا فعالیتهای سازمان مذکور صرفاً به آموزش و روشهای مشابه محدود نمی‌گردد بلکه در زمینه‌های عمومی و فنی از جمله بازاریابی، مدیریت، پس انداز و اعتبار، آموزش حرفه‌ای کامپیوتر و... نیز فعال است. همچنین ارائه ابتکارات و تدابیر توسعه بنیادین و سایر برنامه‌ها در عرصه ظرفیت سازی از دیگر فعالیتهای آن است.

بیانیه رسالت و راهبردهای سازمان

تقویت نهضت تعاون فلسطین و کمک به اقتصاد فلسطین از طریق:

۱- ترویج اصول و ارزشهای بین‌المللی تعاون در شرکتهای اتحادیه‌های تعاونی فلسطین، به ویژه توزیع منابع و فرصتها به شکل مستقل و عادلانه و براساس مردم سالاری.

۹۰٪ به ۱۰٪ می‌باشد.

برنامه‌های سازمان توسعه تعاون فلسطین

از جمله برنامه‌های اخیر سازمان توسعه تعاون فلسطین عبارتند از:

۱- کمکهای فنی و انتقال دانش تعاونی. سازمان مزبور از ابتدای کار خود، کمکهای فنی و زمینه‌های گوناگونی همچون مدیریت پروژه، بازاریابی، سرمایه‌گذاری خرد و برنامه‌ریزی تجاری را در اختیار تعاونیهای مختلف قرار می‌داد. این سازمان هم اکنون یک پایگاه مشاوره محلی با ده عضو آموزش دیده برای اینگونه فعالیتها در اختیار دارد. اعضای این گروه در سراسر فلسطین پراکنده می‌شوند. به این ترتیب چهار نفر در نوار غزه و شش نفر در کرانه غربی مأموریت خود را انجام می‌دهند. علاوه بر این، سازمان یاد شده برای انتقال روشهای نوین تعاون سوئد به تعاونیهای فلسطین با نهضت تعاون سوئد همکاری می‌کند.

۲- پروژه شبکه سازی تعاون

در طول سالهای گذشته، سازمان برای راه اندازی شبکه اینترنت در تعاونیها و در نتیجه ایجاد یک شبکه الکترونیکی بین تعاونیها و بهره‌برداری از اطلاعات و فرصتهای موجود در شبکه اینترنت فعال بوده است.

۳- پروژه بانک اطلاعات تعاونی

ایجاد بانک اطلاعات تعاونی در فلسطین، یکی از وظایف سازمان توسعه تعاون فلسطین است. در این زمینه، اطلاعات دقیق و موثق در مورد تعاونیهای فعال در فلسطین از جمله وضعیت اقتصادی، ساختاری و اجتماعی آنها گردآوری می‌شود. این مطالعات به سازمان تعاون و دیگر مقامات مربوط و سازمانهای غیردولتی برای برنامه‌ریزی و اولویت‌بندی برنامه‌های توسعه و آینده نهضت تعاون فلسطین کمک می‌کند.

۴- پروژه‌های خاص بخشی

توزیع بخش تعاونیها

توزیع تعاونیها در فلسطین براساس بخش فعالیت به شرح زیر می‌باشد:

- بخش مسکن با ۴۲۹ تعاونی
 - بخش کشاورزی با ۳۰۹ تعاونی
 - بخش تولید و صنعت با ۱۳ تعاونی
 - بخش خرده‌فروشی با ۳۶ تعاونی
 - بخش صنایع دستی با ۱۸ تعاونی
 - بخش خدمات با ۲۵۶ تعاونی
 - سایر بخشها با ۹۵ تعاونی.
- در مجموع ۱۱۵۶ تعاونی.

طبقه‌بندی اعضاء تعاونیها براساس سن و جنس

آمارهای جدید سال ۱۹۹۹ که از ۲۲۲ تعاونی در فلسطین به دست آمده است. طبقه بندی اعضاء تعاونیها براساس سن را به صورت زیر نشان می‌دهد:

- کمتر از ۳۰ سال: ۲۰٪
- بین ۳۰ تا ۶۰ سال: ۷۱٪
- بیش از ۶۰ سال: ۹٪

به استثنای تعاونیهای زنان، نسبت اعضای مرد به زنان در تعاونیهای فلسطین

نمایندگی از طرف ۳۰۰/۰۰۰ خانواده بالغ می‌شود. این ارقام بیانگر اهمیت تعاونیها در شکل دادن به بخش اقتصادی جامعه فلسطین می‌باشد.

توزیع اعضاء بر اساس بخشهای اقتصادی تعاون

- بخش مسکن با ۱۶/۳۴۵ عضو با ۲۶/۴۶٪
- بخش کشاورزی با ۲۱/۸۱۳ عضو با ۳۹/۳۱٪
- بخش صنعت و تولید با ۷۶ عضو با ۰/۱۴٪
- بخش مصرف با ۸/۶۰۸ عضو با ۱۵/۵۱٪
- بخش صنایع دستی با ۸۰۰ عضو با ۱/۴۴٪
- بخش خدمات با ۷/۵۶۳ عضو با ۱۳/۶۳٪
- سایر بخشها با ۲۸۲ عضو یا ۰/۵۱٪ در مجموع نهضت تعاون فلسطین دارای ۵۵/۴۸۷ عضو می‌باشد.

توزیع جغرافیایی تعاونیها

تعاونیها در سراسر فلسطین، در مناطق شهری و روستایی، پراکنده شده‌اند. در بین انواع تعاونیها، تعاونیهای مسکن، مصرف و صنایع دستی بیشتر در مناطق شهری فعالیت دارند، درحالیکه تعاونیهای کشاورزی و بازاریابی غالباً در مناطق روستایی فعال هستند.

توزیع جغرافیایی تعاونیها را به صورت زیر می‌توان نشان داد:

- ۲۹٪ تعاونیها در شمال کرانه غربی (نابلس، تولکریم، قلفلیه، سلفیت، جنین)

- ۲۸٪ تعاونیها در مرکز کرانه غربی (اورشلیم، رام، جریکو)

- ۳۱٪ تعاونیها در جنوب کرانه غربی (بیت اللحم، هیرون)

- ۱۲٪ تعاونیها در نوار غزه

تعاونیها در سراسر فلسطین، در مناطق شهری و روستایی، پراکنده شده‌اند. در بین انواع تعاونیها، تعاونیهای مسکن، مصرف و صنایع دستی بیشتر در مناطق شهری فعالیت دارند، درحالیکه تعاونیهای کشاورزی و بازاریابی غالباً در مناطق روستایی فعال هستند.

در ارتباط با اتحادیه‌ها و شرکت‌های تعاونی مختلف در فلسطین، سازمان توسعه تعاون در گذشته و حال برنامه‌های ویژه بخشی گوناگونی را در عرصه تعاونی‌های کشاورزی، مسکن، بهداشت و صنایع دستی اجرا نموده و می‌نماید.

الف) با همکاری اتحادیه تعاونی‌های کشاورزی (ACU) فلسطین، سازمان تعاون دو پروژه مهم را در سازمان انجام داد. اولین پروژه "بهبود کاشت زیتون و روغن زیتون" و پروژه دیگر "مدیریت منسجم آفات نباتی" نام دارد. سازمان تعاون همچنین در اجرای این دو پروژه سعی می‌کند، تولید زیتون و روغن زیتون و سبزیجات مختلف را از طریق آموزش و ارائه فن آوری و دانش روز به کشاورزان فلسطین افزایش دهد.

ب) سازمان مذکور همچنین با همکاری اتحادیه تعاونی‌های مسکن (PUHC) فلسطین خدماتی را به اعضاء در زمینه انتشار خبرنامه ادواری خود ارائه می‌دهد. همچنین برنامه مطالعاتی سرمایه گذاری بین المللی مسکن در اروپا با سرمایه سازمان به مورد اجرا درآمده است. در این تحقیق یک مشاور با مؤسسات گوناگون مسکن و بانکی اروپا در تماس مداوم می‌باشد تا امکان دریافت وام‌های سبک برای تعاونی‌های فلسطینی را بررسی نماید. نتایج اولیه این تحقیق نوید بخش بوده و سازمان‌های مختلف اروپایی ابراز علاقه نموده‌اند.

ج - سازمان توسعه تعاون فلسطین با همکاری شرکت تعاونی رفاه بهداشتی بیت ساهور در منطقه بیت‌اللحم و کرانه غربی در زمینه بهبود و بازسازی خدمات بهداشتی برای اهالی منطقه و تجهیز پزشکی و سازماندهی کارگاه‌های آموزش پزشکی و مدیریت برای کارکنان خود فعال می‌باشد.

د- سازمان توسعه تعاون فلسطین در سال ۱۹۹۹ با همکاری تعاونی صنایع دستی زنان در اردوگاه کالاندا، تحقیقی را در زمینه بازار با هدف افزایش فروش صنایع دستی و گلدوزی فلسطینیان به عنوان تولیدات تعاونی انجام داد. این سازمان معتقد است برای توسعه حقیقی تعاونی‌ها، زمان و تلاش بسیار لازم است تا

بر پدیده‌ها و واقعیت‌های موجود ناشی از سال‌های اشغال و بی خبری و تبعیض در دو بخش تعاون فائق شوند.

در نهایت، سازمان توسعه تعاون فلسطین در نظر دارد اقداماتی را برای پیشرفت پایدار تعاونی‌ها از طریق ارتباط مداوم با سازمان‌های گوناگون تعاونی با ارزیابی دائمی دست‌آوردهای تعاونی و تبدیل سازمان‌های خیریه به تشکلهای مؤثر در زمینه تجارت حرفه‌ای و سودآوری بر مبنای اصول و ارزش‌های تعاون انجام دهد.

طرح جدید سازمان توسعه تعاون فلسطین

سازمان توسعه تعاون فلسطین، ابتکار جدیدی را با عنوان "ارتقای حاکمیت مردمی در تعاونی‌های فلسطینی" مطرح نموده است.

هدف طرح

این طرح به عنوان نگاه مؤثر برای ترویج و توسعه تعاونی‌های فلسطین، برای افزایش توانمندی‌های ۲۷۰ عضو حاضر در ۱۸ تعاونی از مناطق پنجگانه فلسطین در هرون رام، ارض، فلقلیه، نابلس و غزه به مورد اجرا گذارده شده است.

ابزار اجرای این طرح، برپایی دوره‌های آموزشی برای شرکت‌کنندگان با موضوعاتی چون فراگیری اصول تعاون، ساختار تعاون، حقوق و مسئولیت‌های اعضاء، فرایند روش شناختی تصمیم‌گیری، و انتخابات کمیته نظارت، و نیز سایر کمیته‌های تخصصی در یک تعاونی بود. در این دوره‌ها، از اعضاء هیأت مدیره و نیز مجمع عمومی تعاونی‌ها شرکت داشتند.

نتایج و بازده طرح

در پایان اجرای این طرح، نتایج زیر به دست آمد:

- ۱- هیجده کارگاه آموزشی برای ۲۷۰ عضو از ۱۸ تعاونی برگزار شد.
- ۲- شرکت‌کنندگان، دانش و مهارت‌های خود را در زمینه‌هایی چون حاکمیت مردمی در تعاونی‌ها افزایش دادند.
- ۳- شرکت‌کنندگان، دانش و مهارت‌های خود را در زمینه‌هایی چون حقوق و وظائف افراد در تعاونی‌ها، افزایش دادند.
- ۴- شرکت‌کنندگان دانش و مهارت‌های

خود را در زمینه ساختار تعاونی افزایش دادند.

۵- شرکت‌کنندگان آموختند تا با حضوری موفق و فعالانه در جلسات هیأت‌مدیره و مجمع عمومی و نیز انتخابات مردمی شرکت کنند.

۶- مطالب و منابع آموزشی پس از تولید و گردآوری و پایان طرح بین سایر تعاونی‌ها توزیع شد.

۷- نتایج طرح در اینترنت و خبرنامه ادواری "صدای تعاون" منتشر شد.

ویژگی طرح

در ۲۰ سال گذشته، تعاونی‌های فلسطین دستخوش دگرگونی‌های بسیار ناشی از عوامل درونی و بیرونی بسیاری شده‌اند که برگسترش تعاون و تعاونی‌های فلسطین اثرات منفی برجای گذارده است. برای نمونه:

- ۱- بسیاری از اعضاء تعاونی‌های فلسطین، نظری قاطع و روشن در مورد تعاون‌گری و اصول تعاون ندارند!
- ۲- مردم‌سالاری و تصمیم‌گیری مردمی در تعاونی‌های فلسطین در سطح نازلی قرار دارد.
- ۳- اطلاعات اندکی در مورد ساختار تعاونی‌ها در دست است.
- ۴- بسیاری از اعضاء تعاونی‌ها به حقوق و مسئولیت‌های خود آشنا نیستند. اهمیت این گونه طرح‌ها از این حقیقت ناشی می‌شود که گامی به جلو برای بالا بردن سطح دانش و مهارت‌های اعضاء تعاونی‌ها در مبحث مردم‌سالاری و حاکمیت مردمی به شمار می‌رود و نگرش‌های اعضاء را برای خودکفایی و جایگزینی اصل تجارت به انواع تفکر پذیرش صدقات و خیرات به شکلی سازنده تغییر می‌دهد.

آخرین پیام سازمان توسعه تعاون فلسطین به تعاون‌گران جهان ۲۱ می ۲۰۰۲

تعاون‌گران عزیز، ما با دروهای تعاونی و روح تعاون‌گری و همبستگی به شما سلام می‌گوییم. همانگونه که می‌دانید، مردم فلسطین و اعضاء تعاونی‌های فلسطین در طول بیست

نهضت تعاونیهای مسکن به دلیل عدم امکان حمل مصالح ساختمانی و سایر مواد اولیه مورد نیاز به پایان راه خود رسیده است. تعاونیهای زنان به واسطه عدم توفیق در بازاریابی صنایع دستی خود، همچون گلدوزی و غذاهای خانگی متضرر شده‌اند. تعاونیهای مصرف از ضعف در خرید و بازاریابی کالاها در رنج می‌باشند.

خلاصه کلام، نهضت تعاونی‌ها همچون سایر بخشهای اقتصاد فلسطین، به سختی در نظام تسخیمی، منزوی کننده و نژادپرست اسرائیل نفس می‌کشد.

از اینرو سازمان توسعه تعاون فلسطین از تعاونگران سراسر جهان، اتحادیه بین‌المللی تعاون (ICA) به نمایندگی از طرف ۸۰۰ میلیون تعاونگر، می‌خواهد با حمایت‌های مالی و سیاسی خود، نهضت تعاون فلسطین را در ارایه خدمات به اعضا، به بهترین نحو ممکن یاری رساند. علاقمندان به کمک و حمایت از این نهضت می‌توانند با آدرس ای‌میل acu-edu@plnet.com

مکاتبه و یا به آدرس اینترنتی WWW.Coop-palestine.org مراجعه نمایند.

اتحادیه تعاونیهای کشاورزی فلسطین پیشینه اتحادیه

اتحادیه تعاونیهای کشاورزی فلسطین (ACU) در سال ۱۹۸۷ به عنوان شکل حمایتی تعاونیهای کشاورزی در کرانه غربی تأسیس شد. اختیارات و مسؤلیتهای سازمانی و مدیریتی آنها و کمک به فعالیت تجاری تشکلهای مردمی کشاورزان و دامداران عضو و نیز کمک به کشاورزان برای بهبود مهارت‌هایشان زندگی از طریق تأمین مواد اولیه و داده‌های کشاورزی، تسهیل خدمات بازاریابی، ارتقای روشهای فنی و حمایت از منافع آنان از دیگر وظایف اتحادیه به شمار می‌رود.

اتحادیه تعاونیهای کشاورزی در چارچوب وظایف خود به عنوان یک سازمان غیردولتی، ارتباط کاری صمیمانه و نزدیکی با مراکز دولتی مرتبط برقرار می‌نماید. دفتر مرکزی اتحادیه در نابلس و

از فلسطین با شرایط مصیبت بار زندگی فلسطینیان تحت اشغال اسرائیل و محرومیت از آزادی حرکت و آمد و شد آشنا شوید.

با این مقدمه، تصور آنچه بر اقتصاد فلسطین به طور اعم و نهضت تعاونی فلسطین به طور اخص رفته است، کار دشواری نیست. اقتصاد نهضت تعاونی فلسطین، به شدت متأثر و فلج شده است. تولید و بازاریابی محصولات کشاورزی، کالاهای مصرفی و صنایع دستی در پایین‌ترین حد خود می‌باشد. بسیاری از تعاونیها به دلیل ناتوانی در تأمین هزینه‌ها تعطیل شده‌اند. بسیاری از تعاونیها مجبور به تعدیل تعداد کارکنان و قطع خدمات خود به اعضا شده‌اند. بسیاری از کشاورزان و دامداران عضو تعاونیها مستقیماً از حملات ارتش اسرائیل و خسارات وارده به تولیدات، عدم کشت محصولات، ریشه کنی سبزیجات و درختان میوه، و خرابی شبکه‌های آبیاری و چاههای آب زیان دیده‌اند.

ماه گذشته از سوی اسرائیل تحت شدیدترین محاصره در شهرها، روستاها، اردوگاههای پناهندگان و حتی خیابانهای فلسطین گرفتار شده‌اند. ارتش اسرائیل با قرار دادن پستهای بازرسی متعدد، فلسطینیان را از حرکت آزادانه از یک مکان به مکانی دیگر در کرانه غربی و نوار غزه بازداشته است و روشن است که این محدودیت برای خارج از این منطقه نیز اعمال می‌شود. اگر کسی بتواند از یکی از این ایستهای بازرسی عبور کند، بی تردید زمان و تلاش بسیاری را با پای پیاده و از طریق زمینهای سخت و ناهموار صرف نموده است. افرادی هستند که برای رفتن به فاصله ۶۰ یا ۷۰ کیلومتر از محل اقامت، دهها ساعت درد و رنج سفر را بر خود هموار می‌کنند! و این در حالی است که برای سفر از اروپا به ساحل غربی ایالات متحده، ساعات کمتری را باید صرف نمود!

از بیان این وضعیت دردناک متأسفیم، اما هدف آن است که شما تعاونگران دور

یکی از دفاتر وابسته به آن در رام الله قرار دارد.

اعضای اتحادیه

هم اکنون، اتحادیه تعاونیهای کشاورزی، فدراسیون هشت تعاونی منطقه‌ای و بیست و چهار شرکت تعاونی کشاورزی می‌باشد که در سراسر کرانه غربی پراکنده شده‌اند. کل اعضای اتحادیه را حدود ده هزار کشاورز و دامپرور فلسطینی تشکیل می‌دهند.

فعالیت‌های اتحادیه

ساختار سازمانی اتحادیه تعاونیهای کشاورزی فلسطین بازتابی از اهداف این اتحادیه است.

برنامه‌ها و خدمات اتحادیه از سوی چندین واحد اصلی تدوین و اجرا می‌شود که هر یک توسط یک مدیرعامل اداره می‌شود. مدیرعامل، جریان فعالیت‌ها را به هیأت مدیره منتخب گزارش می‌کند. هیأت مدیره نقش هدایت اتحادیه و سیاستگذاری را عهده دار است.

الف - واحد تأمین داده‌های کشاورزی

هدف از تشکیل این واحد کمک به کشاورزان عضو برای تأمین مواد اولیه و نهاده‌های کشاورزی به نرخ رقابتی و کیفیت مناسب و تضمین شده می‌باشد. این واحد دارای شعبه‌هایی در جنین، تولکرم، قلقبیه، رام الله، هبرون و کناره غربی رود اردن است. علاوه بر این، مرکز واحد در نابلس قرار دارد.

ب - واحد آموزش اعضا

واحد آموزش در زمینه حمایت، ارائه خدمات و تدوین راهکارها و پروژه‌های تعاونیهای عضو، برنامه‌های خود را در موارد زیر اولویت بندی نموده است:

۱- بهره‌برداری بهینه از منابع، حفاظت از محیط‌زیست، و معرفی و به کارگیری فن آوری جدید؛

۲- ترویج مهارت‌های مدیریتی؛

۳- ترویج مهارت‌های بازاریابی؛

۴- شناخت بیشتر اصول و روش‌های تعاون؛

۵- ارائه کمک‌های فنی به تعاونیهای عضو از طریق ارزیابی نیازها، امکان‌سنجی

پروژه‌های جدید و حمایت از سیستمها و روش‌های مالی و مدیریتی؛

ج - واحد بازاریابی و فرآوری کشاورزی و دامپروری

این واحد در قالب یک شرکت سهامی به تازگی تأسیس شده است و در مراحل اولیه فعالیت خود می‌باشد. ایجاد این شرکت فرعی به دنبال بررسی‌های انجام شده در زمینه صادرات محصولات کشاورزان در سالهای گذشته ضروری تشخیص داده شد. این شرکت به طور مستقل از اتحادیه تعاونیهای کشاورزی و با هیأت مدیره جداگانه با سرمایه اولیه ۱۵۰/۰۰۰ دلاری اعضای منطقه فعالیت می‌کند، از جمله اهداف شرکت عبارتست از:

- تولید، فرآوری و بازاریابی اقلام گوناگون کشاورزی؛

- حمایت از منافع تولیدکنندگان و صادرکنندگان کشاورز عضو و دفاع از حقوق آنان در برابر سازمانها و تشکلهای ملی و بین‌المللی؛

- واردات ماشین‌آلات و تجهیزات کشاورزی؛

- واردات مواد اولیه و داده‌های کشاورزی مورد استفاده در فلسطین؛

- سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی یا در زمینه پروژه‌های صنعتی و / یا ساخت و ساز و / یا بازرگانی و / یا تورسم که به نحوی به کشاورزی در فلسطین مربوط می‌شود.

اتحادیه کشاورزی فلسطین عضو آی. سی. ای می‌باشد.

مشخصات و نشانی اتحادیه تعاونیهای

کشاورزی فلسطین

نام: اتحادیه تعاونیهای کشاورزی

بخش: کشاورزی

آدرس پستی: صندوق پستی ۹۸۶

نابلس، کرانه غربی

فلسطین اشغالی

تلفن: ۲۹۰۰۲۵-۲-۹۷۲/۹۷۰

۲۳۸۸۴۶۸-۹-۹۷۲/۹۷۰

۲۳۷۸۴۷۱-۰۰-۹۷۲/۹۷۰

ای‌میل: acy-edu@palnet.com

acu@palnet.com

نشانی اینترنتی:

www.Coop-palestine.org/

مدیرکل: آقای داوود استانیولی

تحولات اخیر در فلسطین اشغالی

به دنبال شکست مذاکرات کمپ دیوید در تابستان سال ۲۰۰۰ بین یاسر عرفات رئیس تشکیلات خودگردان فلسطین و ایهودباراک نخست وزیر اسرائیل که با رایزنیهای بیل کلینتون، رئیس جمهور وقت آمریکا انجام شد، وضعیت در اراضی فلسطین اشغالی به مرز بسیار خطرناکی رسید. تنشها به شدت و سرعت بالا گرفت و بی‌اعتمادی طرفین بیش از پیش نمایان شد. پس از دیدار جنجالی آریل شارون نخست‌وزیر اسرائیل از مسجدالاقصی، مبارزات به شکلی گسترده و فراگیر آغاز شد و ارتش اسرائیل بیش از ۱۵۰۰ فلسطینی را قتل عام و نزدیک به ۳۵۰۰۰ نفر دیگر را زخمی نمود. در خلال این برخوردها، اسرائیل از هرگونه سلاح جنگی در زادخانه قدرتمند نظامی خود بهره جست. ارتش اسرائیل از تانک، نفربرهای زره‌پوش، جت‌های جنگنده اف - ۱۶ و هلیکوپترهای مهاجم آپاچی برای بمباران و نابودی اهداف غیر نظامی فلسطین استفاده کرد. ارتش اسرائیل همچنین حدود اصدحاترور ترتیب داد که طی آنها بسیاری از افراد غیرنظامی بیگناه جان خود را از دست دادند. مادامی که خشونت و استفاده گسترده از سلاح همچنان اثرات منفی خود را بر مردم فلسطین می‌گذارد، سیاست کشتار و مجازات گروهی اسرائیل علیه سه میلیون نفر فلسطینی و تعطیلی مراکز تجاری در غزه و کرانه غربی نیز به شدت اعمال می‌شود.

تعطیلی‌ها و محدودیت‌های مرزی

سیاست بستن مراکز تجاری و منع آمد و شد به عنوان ابزار بازدارنده امنیتی، یا محدودکننده خطر حملات فلسطینیان علیه نیروها یا شهروندان اسرائیلی اعمال می‌شود. اما این سیاست صرفاً به عنوان مهمترین عامل بر اقتصاد و شرایط زندگی مردم فلسطین اثرات منفی بر جای می‌گذارد. اینگونه تعطیلی‌ها با تبعات گوناگون خود، محدودیتهایی را بر مردم،

نقلیه، و خطر و وحشت از تهدید و ارباب مقامات نظامی یا سربازان ایستهای بازرسی اسرائیلی مساوی می‌باشد.

اما فلسطینیان در شرایط ممنوعیت نسبی داخلی می‌توانند از بیشتر جاده‌های فرعی استفاده کنند و این در حالی است که تنها چند جاده اصلی قابل دسترسی بوده و اغلب با محدودیتهایی روبرو می‌شوند. در این شرایط، آمد و رفت فلسطینیان عموماً از محل اسکان اسرائیلها فاصله دارد. در کرانه غربی، محدودیتهای داخلی شدیدی به مدت ۲۴۰ روز ادامه داشت که از اکتبر ۲۰۰۰ تا سپتامبر ۲۰۰۱ به مدت ۱۸ روز در غزه انجام شد. طبق ارزیابی آنسکو (از سازمانهای تخصصی ملل متحد)، نرخ بیکاری در اراضی فلسطینی در پایان سال ۲۰۰۱ به ۴۰٪ رسید و حدود نیمی از جمعیت فلسطین هم اکنون با درآمدی کمتر از ۲ دلار در روز، در فقر کامل به سر می‌برند!

رخدادهای اخیر

در جریان یک سلسله تهاجمات شدید، ارتش اسرائیل اکثر شهرهای بزرگ، اردوگاههای پناهندگان، شهرهای کوچک و چندین روستا در کرانه غربی را به اشغال مجدد خود در آورد. محدودیتهای و ممنوعیتهای فزاینده که از مناطق رام‌آل، البیره آغاز شد به سیاست منع رفت و آمد و حکومت نظامی تبدیل گردید که مستقیماً بر زندگی ۶۰۰/۰۰۰ نفر، و به عبارتی ۳۰٪ جمعیت کرانه غربی، به استثنای اورشلیم، تأثیر منفی گذارد. این سیاست جدید با بازداشت مردمی که به خانه خود باز می‌گشتند و منع هرگونه آمد و شد در خیابانهای مناطق اشغالی همراه بود. بدین منظور از وسایل زرهی در مراکز شهرهای بزرگ و کوچک و مواضع کلیدی در سراسر منطقه نیز استفاده گردید. نیروهای اسرائیلی همچنین ساختمانهای بلندمرتبه یا دارای موقعیت استراتژیک را به اشغال در می‌آوردند و از گروههای تک تیرانداز برای مراقبت از خیابانها بهره می‌جستند. بسیاری از فلسطینیان در این دوره و حتی پس از رفع حکومت نظامی کشته و

نسبی یا کامل آمد و شد بین روستاها و شهرها را مختل می‌سازد. در حالیکه این سیاست یکی از ویژگیهای عادی بحران کنونی به شمار می‌رود، باید بین ممنوعیتهای جدی و ممنوعیتهای نسبی داخلی تمایز قابل شد.

ممنوعیت سخت و فراگیر داخلی از طریق منع استفاده از جاده‌های اصلی و قراردادن موانع فیزیکی یا پستهای گشت و بازرسی در بسیاری از جاده‌های فرعی بین روستاها و شهرها اعمال می‌شود. برای فلسطینیان، رفت و آمد در روزهایی که این گونه ممنوعیتهای شدید اجرا می‌شود، بسا استفاده از جاده‌های فرعی یا غیرآسفالت و در نتیجه تأخیر و اتلاف وقت، افزایش هزینه‌ها، بالارفتن میزان تصادفهای جاده‌ای، خسارت به وسایل

آمد و شد و حمل و نقل کالاهای فلسطینی) در کرانه غربی و غزه، ۲) بین کرانه غربی و غزه و اسرائیل، ۳) در سطح بین‌المللی بین کرانه غربی و غزه و کشورهای همسایه از جمله اردن و مصر تحمیل می‌کند. این محدودیتهای نخستین بار در کرانه غربی و غزه در خلال جنگ خلیج فارس در سال ۱۹۹۱ و سالهای پس از ۱۹۹۳ به شکل رسمی و فراگیر اجرا شد.

تعطیلی‌های داخلی

تعطیلی و محدودیتهای داخلی در کرانه غربی رود اردن و نوار غزه با استفاده از یک شبکه نظامی و ایستهای بازرسی در محل استقرار فلسطینیان و موانع ایجاد شده در جاده‌ها انجام می‌شود که به طور

سازمان توسعه تعاون فلسطین از تعاونگران سراسر جهان، اتحادیه بین‌المللی تعاون (ICA) به نمایندگی از طرف ۸۰۰ میلیون تعاونگر، می‌خواهد با حمایت‌های مالی و سیاسی خود، نهضت تعاون فلسطین را در ارایه خدمات به اعضا، به بهترین نحو ممکن یاری رساند.

مجروح شدند

هر چند بررسی دامنه و گسترده‌گی اثرات اجتماعی - اقتصادی این تهاجمات به طور کامل بسیار دشوار است، اما اطلاعات موجود اولیه نشانگر مصائب و ناامیلمانی است که بر مردم فلسطین رفته است. بر اساس این اطلاعات، بازده اقتصادی در فلسطین اشغالی با توقف کامل فعالیتهای مولد در مراکز اصلی کشاورزی تولیدی، ساخت و ساز، بازرگانی و خدمات خصوصی و عمومی در کرانه غربی برابر بوده است. این در حالی است که فعالیتهای این مراکز حداقل ۷۵٪ درصد ارزش کالاها و خدمات تولیدی در کرانه غربی را تشکیل می‌دهد.

علاوه بر خسارت وارده به درآمدها و خطرات زیست‌محیطی و بهداشتی ناشی از ویرانی گسترده زیرساختهای عمومی، از هزینه‌های بازسازی نیز نباید غافل ماند. بخش مهمی از زیرساختهای نابودشده، از محل کمکهای اهدایی در ۷ سال گذشته با استفاده از مبالغ هنگفتی، ترمیم و بازسازی شده است. طبق برخی گزارشها، خسارتهای عمده‌ای به جاده‌ها، سیستمهای آب آشامیدنی، فاضلاب، برق، و ارتباطات و ساختمانهای عمومی در اراضی اشغالی وارد شده است.

همچنین ممنوعیت آمد و شد دومیلیون فلسطینی در کرانه غربی به معنی محدودیت تجارت و تبادل کالاها و تولیدات در این منطقه است. اقدامات محدودکننده از سوی اشغالگران اسرائیلی علیه اقتصاد فلسطین،

موانع برشماری را ایجاد کرده که وضعیت بی ثبات را بیچیده‌تر و وخیم‌تر نموده است.

در طول انتفاضه که از سپتامبر سال ۲۰۰۰ آغاز و تا امروز ادامه دارد، روند نابودی زیرساختهای اقتصادی فلسطین ناشی از خسارات دوران جنگ و توقف سرمایه‌گذاری به عنوان ویژگی آشکاراقتصاد فلسطین است. نسبی از قدرت خرید فلسطینیان به دلیل بیکاری گسرده نه تنها در بین افرادی که دیگر قادر به کار در اسرائیل نیستند، بلکه گروهی که پیش از آن در بازار فلسطین فعالیت داشتند، دچار ضرر و زیان شده است.

۶۰٪ صادرات فلسطین موقوف شده و بودجه دولت نیز به نصف کاهش یافته است. در گذشته مقامات فلسطینی بیش از ۱۰۰ میلیون دلار در ماه هزینه می‌کردند، اما اکنون کمتر از ۵۰ میلیون دلار در ماه در بخش اقتصاد هزینه می‌شود. حتی این جریان نقدینگی نیز به کمکهای مالی اعراب وابسته است.

فقر پدید آمده فراگیر نسبی از جمعیت فلسطین است. زبانهای مستقیم و غیر مستقیم بر کل اقتصاد فلسطین به رقمی بین ۲/۵ میلیارد دلار از سوی سازمانهای بین‌المللی و ۱۰ میلیارد دلار از سوی فلسطینیان تخمین زده شده است. اما حتی رقم ۲/۵ میلیارد دلار به مفهوم از دست رفتن تولید ناخالص ملی در یک سال کامل است. بیش از سپتامبر سال ۲۰۰۰ تولید ناخالص ملی نزدیک به ۴ میلیارد دلار بود. اما روند نزولی همچنان ادامه دارد.

در حالیکه صنایع غذایی فلسطین تنها با ۶۰٪ ظرفیت خود فعالیت می‌کنند، صنایع سبک با نسبی از توان و ظرفیتهای خود فعال هستند. مهمترین عامل، کاهش قدرت خرید فلسطینیان و فقه‌های غیرمنتظره در قدرت حمل و نقل و بازاریابی کالاها محلی به اسرائیل و دیگر بازارهای صادراتی است. برای نمونه، افرادی که در هبرون زندگی می‌کنند، نمی‌توانند محصولات خود را به نابلس، جنین و غزه منتقل کنند. چرا که اگر فرصت حمل محصولات آنها نیز مهیا شود، هزینه‌ها ده برابر گذشته است، که

خود رفابت و امکانات تجاری را در تنگنا قرار می‌دهد.

در عین حال فلسطینیان بیش از پیش به تولیدات اسرائیلی وابسته می‌شوند که به بازار فلسطین رخنه می‌کند. واضح است که کالاها اسرائیلی از طریق ایستهای بازرسی اسرائیل با دشواری کمتری عبور کنند. زیرا نظامیان اسرائیل، حضور تولیدات اسرائیلی در بازارهای فلسطینی را تسهیل نمی‌نمایند.

جدا از تمامی این خسارتهای، حملات اسرائیل به کرانه غربی که از اواخر مارس ۲۰۰۲ آغاز شد، بسیار ویرانگر بود. آسیب‌های وارده به اموال عمومی و تجاری مردم بسیار وسیع بود و شاید به نسبی از خسارتهای ناشی از تحرکات ارتش اسرائیل در طول ۲۰ ماه قبل از آن می‌رسید بنا بر گزارش بانک جهانی و کمیته‌های هماهنگ کننده کمکهای محلی، لطمات وارده به زیرساختهای فلسطین به ۳۶۱ میلیون دلار بالغ گردیده است که حدود ۲۶ میلیون دلار آن به بخش کشاورزی مربوط می‌شود. برای درک بهتر این اعداد و ارقام باید گفت که سرمایه‌گذاری فلسطینیان رقمی کمتر از ۲۰۰ میلیون دلار در سال است. اما ارتش اسرائیل تنها ظرف یک ماه، آنچه را دولت فلسطین باید در مدت دو سال بسازد، نابود می‌کند!

منابع:

- گزارش شماره ۵ آنسکو (دفتر ویژه هماهنگ‌کننده ملل متحد): اثرات روبرویی، بی‌سر مرزها و محدودیتهای بر اقتصاد فلسطین
- مختصری درباره اثر تهاجمات اخیر اسرائیل به کرانه غربی بر ساختار اقتصادی و اجتماعی فلسطین.
- از آنسکو ۱۳ آوریل ۲۰۰۲
- ارزیابی آنسکو در مورد اطلاعات و ارقام درآمدهای ملی تهیه شده توسط دفتر مرکزی آمار فلسطین (PCBS) ژانویه ۲۰۰۱
- گزارش سمیر عبدا... (اقتصاددان) ۲۲ می ۲۰۰۲
- مقاله منتشر شده از طرف کمکهای محلی (UNDP)، بانک جهانی، دولت نروژ) ۱۵ می ۲۰۰۲
- خسارات ناشی از تهاجم اسرائیل به کرانه غربی در آوریل ۲۰۰۲ بر زیرساخت‌ها و نهادهای غیرنظامی فلسطین.